

Кандидат історичних наук, доцент **В'ячеслав Іванович Шамко** (1948 – 2003 роки) по закінченні аспірантури в 1975 році працював старшим викладачем, а згодом – доцентом в Одеському державному університеті імені І.І. Мечникова.

В 1985 році В. І. Шамко очолив кафедру політичної історії та філософії Одеського державного педагогічного інституту імені К. Д. Ушинського. В цей час за сприяння проректора з наукової роботи І. Г. Захарченко на кафедрі було відкрито аспірантуру і розпочато підготовку кандидатів історичних та філософських наук. Під науковим керівництвом В. І. Шамко підготували та захистили кандидатські дисертації співробітники інституту – університету: Букач В. М., Гапонова Л. П., Житкова Т. В., Піщевська Е. В., Савченко В. А., Шарова Т. П. – з історії, Анкудінов Є. В., Бакланова Н. М., Третяк О. І. – з політичних наук.

В 1990 році в Одеському педагогічному інституті було відновлено навчання студентів за спеціальністю «історія». Кафедра політичної історії і філософії була ведучою у підготовці майбутніх вчителів. В 1992 році кафедру було реорганізовано і на її базі були утворені: кафедра філософії і соціології, кафедра історії України та кафедра всесвітньої історії, яка стала випускаючою. Останню й очолив В. І. Шамко. Кафедра всесвітньої історії забезпечує викладання майже 40 дисциплін для спеціальної професійної підготовки педагогів-істориків, а також двох загальних дисциплін для всіх спеціальностей університету : «Історія української культури», «Основи права».

Як керівником В'ячеславом Івановичем Шамко були започатковані: повага індивідуальності кожного викладача, його підходу до викладання

навчальної дисципліни; толерантність до наукових та життєвих поглядів колег; увага до професійних ініціатив співробітників; чуйне відношення до особистості.

З кафедрою всесвітньої історії співпрацювали відомі вчені – доктори історичних наук, професори Володимир Васильович Аніщук, Степан Кирилович Мельник, Валерій Іванович Овсянніков, Назим Мухаметзянович Якупов, який очолював Спеціалізовану вчену раду по захисту кандидатських дисертацій з історії при Одеському державному університеті імені І. І. Мечникова. В різні часи на кафедрі працювали: доктор історичних наук, професор Добролюбський Андрій Олегович – археолог, спеціаліст з історії стародавнього світу та середньовіччя, доктор історичних наук, професор Шкляж Йосип Михайлович – спеціаліст з нової історії, кандидат історичних наук, доцент Піщевська Елеонора Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент Сурілова Олена Олексіївна, кандидат історичних наук, доцент Франішин Костянтин Леонідович, кандидат політичних наук Третьак Олександр Іванович, викладачі Гаврилко Валентин Федорович, Глазова Ганна Віталіївна, Козловська Людмила Володимирівна, завідувач кабінетом Туркота Раїса Іванівна, старші лаборанти Анкудінов Євген Васильович та Оніщенко Ігор Іванович.

У 2014-2015 навчальному році на кафедрі всесвітньої історії та методології науки Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського працювали: доктор філософських наук, професор Добролюбська Юлія Андріївна – завідувач кафедри, доктор історичних наук, професор Бруяко Ігор Вікторович, кандидат історичних наук, приват-професор Букач Валерій Михайлович, кандидат політичних наук, доцент Бакланова Наталія Михайлівна, кандидат історичних наук, доцент Ліхачова Ольга Євгенівна, кандидат філософських наук Огорокова Віра Вікторівна, кандидат історичних

наук, доцент Піструїл Ігор Володимирович, кандидат історичних наук Присяжнюк Олексій Миколайович, кандидат наук з державного управління Рацюк Олена Олександрівна, кандидат історичних наук, доцент Сайгакова Лариса Олександрівна, кандидат історичних наук, доцент Секерська Олена Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент Яновська Лариса Григорівна, фахівець Столяренко Тетяна Євгенівна, лаборант Бігунова Юлія Володимирівна.

Діапазон наукових та науково-педагогічних інтересів професора Добролюбської Ю. А. дуже широкий. Зокрема, вона досліджує питання культурно-антропологічної методології історичних процесів. В підручниках «Школа «Анналов», «Нариси нової історичної науки» розглянула становлення нової парадигми історико-філософського знання та надала опис антропологічної методології «Нової історичної школи» та практичні рекомендації щодо її впровадження у вітчизняну наукову практику. Запропонувала історико-теоретичне визначення терміна «культурна антропологія», аналіз значення «ментальність» та його інтерпретацію у працях фундаторів «Нової історичної науки». Нею видані навчальні посібники: «Культура перед обличчям інстинкту», в якому з історико-філософських позицій розглядаються проблеми етології людини – науки, яка встановлює інстинктивно-генетичні механізми культурної поведінки людини з погляду інформаційної «теорії життя»; «Историческая генеалогия», де комплексно поєднані теоретичні основи генеалогії з практичними рекомендаціями щодо пошуку власної родовідної, які були використані в її монографії «Семейный архив». Вона є укладачем і перекладачем хрестоматії «Західноєвропейське середньовіччя XI – XV ст.» – збірника документів, уперше виданого українською мовою, автором методичних рекомендацій та навчальних програм курсів «Історія середніх віків», «Нова історія країн Азії, Африки та Латинської Америки», «Новітня історія країн Азії, Африки та

Латинської Америки», «Історична генеалогія» та ін. Ю. А. Добролюбська започаткувала проведення щорічної наукової конференції молодих вчених та видання наукової збірки матеріалів конференції «Історіосфера» (з 2006 р.).

Професор Бруяко І. В. є директором Одеського археологічного музею Національної Академії Наук України. В колі його наукових інтересів природні умови проживання та праці людини на північному Причорномор'ї та Придунав'ї, побут та культура народів степового Причорномор'я та Криму («От Скифии к Сарматии: десять лет спустя», «Природне середовище людини раннього енеоліту на пам'ятці Орловка (Придунав'я)», «Новые памятники звериного стиля из Нижнего Поднепровья», «Поселення культури лінійно-стрічкової кераміки на Південному Бузі», «Скотоводы и кочевники – степная пастораль и этюд в багровых тонах»). Він забезпечує проведення музейної практики студентів-істориків, є автором навчальних програм курсів «Археологія», «Історія міжнародних відносин».

До наукових інтересів приват-професора Букача В. М. належать проблеми національно-культурної політики («Субъективный взгляд на аспекты современной национальной политики»), питання впливу особистості на історичні події, розвиток науки і культури. Ним були виділені основні напрями національної політики в Україні на початку 1920-х років, вперше були визначені етапи впровадження українізації в 1921 – 1925 роках і головні її напрями, сформульовані основні напрями політики щодо національних меншин, чітко визначені етапи еволюції радянської преси в першій половині 1920-х років («Українізація на Одещині в першій половині 20-х років», «Национальные меньшинства и политика советского правительства Украины в 1921-1925 гг.», «Печать и национальная политика советского правительства Украины в 1921-1925 гг.»). С автором вперше виданих в Україні довідників «Женщины –

политические деятели СССР», «Политическое руководство Союза ССР и Украинской ССР», укладачем біографічних довідників «Історія Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського в особах», «Маршали – українці». Він автор методичних рекомендацій та навчальних програм курсів «Історія української культури», «Культурологія», «Історія науки і техніки». В. М. Букач ініціював проведення щорічної наукової студентської конференції «Історичний досвід і сучасність» і є відповідальним редактором збірок матеріалів конференції (з 1995 р.).

Доцент Бакланова Н. М. простежує культурологічні процеси в Україні («Историко-культурное наследие человечества и общественный прогресс»), питання внутрішньої політики держави («Українська національна ідея і культурна політика більшовиків в Україні в 20-ті роки», «Современная Украина; взаимоотношения государства и церкви»), історію та проблеми правових відносин («Проблема прав человека и гражданина в политико-правовой ретроспективе», «Додатковий захист прав громадянина в демократичній, правовій державі», «Формування правової культури студентів ВНЗ»). Є автором навчальних програм курсів «Теорія держави і права», «Трудове право України», «Історія політичних та правових вчень».

Доцент Ліхачова О. Є. досліджує питання поліетнічної ситуації на півдні України як фактор міжнаціонального та міжнародного спілкування («А. И. Георгиевский и становление еврейской прессы на русском языке в Одессе», «Заметки из журнала «Рассвет» как исторический источник трилогии А. Брунштейн»). Є автором методичних рекомендацій та навчальних програм курсів «Історія мистецтв», «Сучасна історіографія зарубіжних країн», «Нова історія Європи та північної Америки», «Основи наукових досліджень».

Виконувач обов'язків доцента Окорокова В. В. вивчає соціальні теорії як елемент суспільної свідомості на певних історичних етапах та їх

вплив на розвиток держав та культури («Колізії співвідношення утопії та історії», «Концептуальні засади утопії епохи Просвітництва», «Критика релігії та церкви в просвітницькій ідеології як одна з формоутворюючих ознак утопії XVIII століття», «Система марксистської соціально-філософської парадигми в радянській науці щодо вивчення, утопії»). Є укладачем навчального посібника – хрестоматії «Західноєвропейська утопія XVIII століття як приклад філософії епохи Просвітництва», автором навчальних програм курсів «Історія держави та права України», «Історія держави та права зарубіжних країн», «Історія історичної науки».

Наукові інтереси археолога, доцента Піструїла І. В. стосуються історії цивілізацій світу, зокрема стародавніх поселень людини на північному Причорномор'ї, виготовлення знарядь праці («Памятники каменного века среднего течения р. Малый Куяльник», «О культурном слое поздне- палеотической стоянки Анетовка 1», «Стоянка каменного века Катаржино 2 у с. Червонознаменка (Ивановский р-н Одесской области)»), «Технологія виготовлення пізньопалеолітичних різців (на матеріалах пізньопалеолітичного поселення Анетівка 2»), особливостей археологічних досліджень («Стоянка Катаржино 1 и проблема идентификации памятников неолита в степях северо-западного Причерноморья», «Некоторые проблемы изучения эпипалеолитических памятников каменного века степей Северо-западного Причерноморья»). Є автором навчальних програм курсів «Антропологія», «Історія південних та західних слов'ян», «Нумізматика».

Виконуючий обов'язки доцента Присяжнюк О. М. досліджує питання етнографії, краєзнавства, музеєзнавства, проблеми збереження культурної спадщини на Україні («Археологічні знахідки з кургану біля смт. Цебрикове Великомихайлівського району Одеської області», «Наукові та освітні установи Одещини у справі вивчення та дослідження пам'яток історії та культури регіону», «Спроби систематизації

краєзнавчих матеріалів в Одеській області 60-80 рр. ХХ ст.», «Одеський археологічний музей та Одеське археологічне товариство у вивченні пам'яток археології на Одещині 1945-1991 рр.», «Діяльність громадських організацій з охорони пам'яток Одещини 1945-1991 рр.». Є автором навчальних програм курсів «Земельне право України», «Кримінальне право і процес», «Цивільне право і процес», «Юридичні засади охорони культурної спадщини України».

Наукові інтереси виконувача обов'язки доцента Рацюк О. О. охоплюють питання теорії держави та права, державного будівництва, організації функціонування органів державної влади в Україні («Державна служба як фактор сталого регіонального розвитку», «Участь Автономних утворень у міжнародних відносинах (на прикладі автономій Данії та Фінляндії)», «Засоби обмеження політичної активності державних службовців: досвід Великобританії та уроки для України», «Актуальні питання підготовки державних службовців в умовах оновлення законодавства про державну службу»). Є автором методичного посібника «Принцип політичної нейтральності державних службовців: сутність і засоби його забезпечення», навчальної програми курсу «Основи правознавства».

Доцент Сайгакова Л. О. аналізує місце національних партій в політичному просторі країни («Бунд: історія занепаду», «Партійна опозиція: історичний досвід»), проблеми сімейно-правових відносин («Правовий статус жінки в період Високого Середньовіччя», «Цивільний шлюб», «Соціальна політика в СРСР щодо шлюбу та сім'ї у довоєнний період», «Проблеми дітей-сиріт в українському соціумі») та питання викладання правознавства («Из истории отечественного права. Год 1917-й», «Викладання правознавства в старшій школі», «До проблеми підручника для педагогічних ВНЗ з методики викладання шкільного курсу правознавства»). Є автором навчальних програм курсів «Основи

конституційного права», «Шкільний курс правознавства та методика його викладання».

Наукові інтереси доцента Секерської О. П. знаходяться в площині особливостей розвитку первісного суспільства, античного світу. За фахом антрополог і палеонтолог, вона є автором робіт з вивчення палеофауни на археологічних пам'ятниках України в широкому хронологічному діапазоні – від доби енеоліту-бронзи до середньовіччя («Археозоологические материалы некрополя Никония», «Археозоологические материалы античных поселений Одесского залива», «Особенности палеоэкономической стратегии населения Нижнего Дуная в эпоху позднего энеолита-ранней бронзы», «Лошади ранних кочевников», «Археозоологические материалы из Тиря (раскопки 1999-2005 гг.)»). Реконструкція палеоекономічної ситуації населення північного Причорномор'я в добу раннього залізного віку дозволила виявити її регіональні особливості та створити класифікацію археозоологічних колекцій епохи пізньої бронзи, що було відзначено грантом Британського інституту археології у місті Анкарі (Туреччина). Вона укладач методичних рекомендацій та програм курсів «Історія первісного суспільства», «Історія Греції та Риму», «Основи антропології», «Історія світових цивілізацій» та ін.

Доцент Яновська Л. Г. вивчає проблеми формування професійної усталеності майбутніх вчителів історії («Оволодіння методами роботи з письмовими історичними джерелами», «Сучасні педагогічні та інформаційні технології у викладанні історії», «Дискусійні методи вивчення історії в школі», «Формування умінь у майбутніх учителів історії виявляти причини неуспішності в навчанні»), питання правового та патріотичного виховання молоді («Знайомство дітей з адміністративними стягненнями на уроках правознавства», «Військово-патріотичне виховання в загальноосвітній школі», «Збройна боротьба та

повсякденне життя партизан в Одеських катакомбах як складова частина патріотичного виховання на уроках історії та одесознавства»). Є автором методичних рекомендацій та навчальних програм курсів «Теорія та методика викладання історії в школі», «Методика викладання історії у вищих навчальних закладах» та ін.

Кафедра всесвітньої історії і методології науки Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського продовжує традиції, закладені **В'ячеславом Івановичем Шамко**, має належний науково-педагогічний потенціал для високопрофесійної підготовки майбутніх освітян.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Букач В. М. Вчені історико-філологічного факультету Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. – Одеса, 2007. – 37 с.
2. Букач В. М. Історія Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського в особах: Біографічний довідник. – Одеса, 2005. – 68 с.
3. Воробьева Г. В., Сосков Д. Жизнь – только миг// Историчний досвід і сучасність: Матеріали X наукової студентської конференції, присвяченої пам'яті В. І. Шамко / відп. ред. Букач В. М. – Вип. 10. – Одеса, 2004. – С. 2-9.
4. Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського: Историчний поступ. Сучасність. Майбутнє / О. Я. Чебикін, І. А. Болдирев та ін. – Одеса, 2007. – С. 188-198.

ПРАЦІ КОЛЕГ ТА УЧНІВ В.І. ШАМКО _____